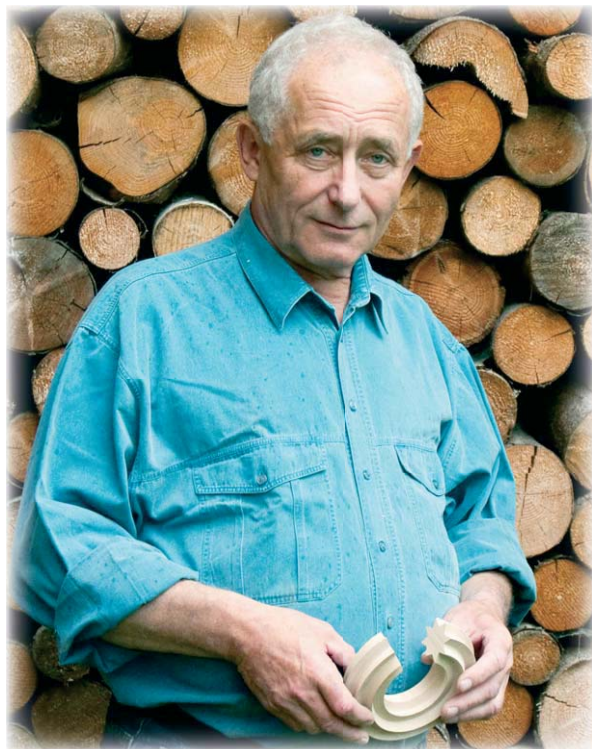


Ladislav Chládek ...

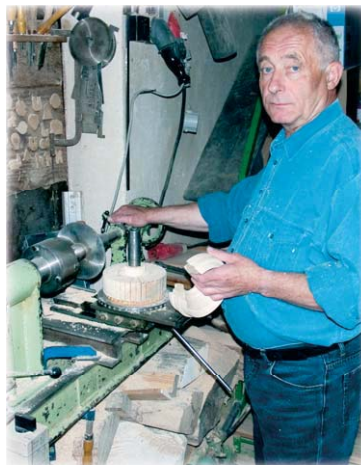


... výroba hraček štípaných
ze soustruženého bloku

Ladislav Chládek

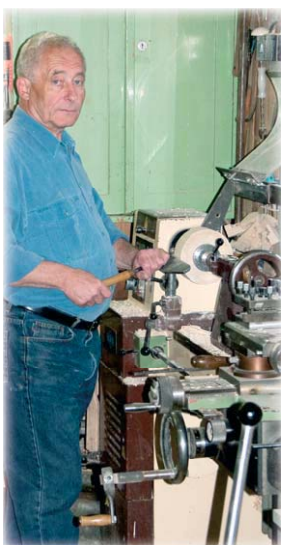
L se narodil 26. října 1944 ve Výprachticích v rodině bednáře. Se zpracováním dřeva se seznámil již v dětství. Živnost ovšem nepřekala éru znárodnování, a tak se namísto bednářem nakonec vyučil nástrojařem a pracoval jako soustružník, později mistr a kontrolor výroby. V této době začal spolupracovat s Ústředím lidové umělecké výroby, pro něž vyráběl nejrůznější zakázky dřevných předmětů a hraček. Od roku 1981 se stal stálým zaměstnancem ÚLUV a společně s výtvarnicí Jarmilou Jeřábkovou začali spolupracovat na obnově výroby štípaných hraček ze soustruženého bloku. Tato výroba byla rozšířena především v Krušnohoří, po odsunu německého obyvatelstva nezbyl nikdo, kdo by ji mohl provozovat. K dispozici tak bylo pouze několik kusů hraček, část rozštípnutého soustruženého prstence a popis výroby. S tímto vybavením se tedy pustili do práce, která si kladla za úkol jak obnovu technologie, tak navržení nových typů hraček. Práce to byla nesnadná, zpočátku ji komplikovalo i nedostatečné nástrojové vybavení, takže namísto soustružení bylo nutné blok opracovávat dlátem. Hledalo se také vhodné dřevo, které by nahradilo nepřítis kvalitní dřívě používaný smrk. Nakonec se podařilo většinu problémů odstranit a po získání vyřazeného soustruhu začaly vznikat první vzory zvířátek, které bylo možné přizpůsobit technice tvaru soustruženého prstence. První vzory navrhla ještě sama Jarmila Jeřábková, ty dnešní jsou již dílem jejich pokračovatelů. Sortiment tvoří široká škála zvířátek počínaje původním ježkem až po nej-

Výroba hraček pomocí štípání soustruženého prstence je velice starou a technicky zajímavou technologií, která úzce souvisí s rozvojem výroby hraček v Krušnohoří. Uvážíme-li omezené technické možnosti



výrobci pracujících s běžně dostupnými nástroji, jako byl nůž, sekyra a poříz a využívajících měkké palivové dřevo, je logické, že se snažili celou technologii upravit tak, aby byla jednoduchá, nenáročná a rychlá. Ploché, hranaté tvary se štípaly pomocí sekyry ze syrových špalků, kolečka se odřezávala z větví. Složitější tvary,





jako je třeba plochý koník, čelo postele či kolébky, které bychom dnes vyřezaly z desky pásovou nebo lupénkovou pilkou, se tehdy ovšem soustružily. Materiálem byl válec měkkého dřeva, odříznutý ze syrového nebo máčeného kmene, který stačilo soustružením upravit do vhodného tvaru a následně rozštípat. Soustružení provedl specialista a štípaní a kompletaci zvládly i odrostlé děti, což bylo snazší než řezání či vyřezávání z ploché desky.

novějšího papouška, želvu, opici, hrocha a také domeček, zvonek, hvězdičku a další. Za zdařilé a kvalitní výrobky obdržel Ladislav Chládek v roce 1988 titul Mistr lidové umělecké výroby.

Výroba hraček štípaných ze soustruženého prstence je specifická výroba, kterou v současné době u nás ovládá pouze Ladislav Chládek. Její ojedinělost vychází ze skutečnosti, že ploché tělo budoucí hračky je součástí kruhového prstence, který je nejprve nutné vysoustružit. Práce vyžaduje značnou prostorovou představivost, protože budoucí tvar není na prstenci zpočátku patrný a plně se projeví až při jeho rozštípnutí, což ovšem znemožní jakékoli další úpravy. Při výrobě se pracuje s přířezy z vyschlého javorového dřeva, které jsou slepeny do hranolu o rozměrech 16 x 16 cm. Podle síly budoucí hračky z něj odřízne potřebný kus, odvrtá střed, srazí hrany a celek na soustruhu upraví do podoby dutého válce. Takto připravený polotvar upne do speciální duté hlavy soustruhu, která umožňuje soustružení po obvodu i uvnitř prstence. Ze začátku probíhalo soustružení pomocí ručních dlát, složitější tvary si vyžádaly kopírovací zařízení, které umožňuje snáze dosáhnout tvaru předlohy. Hotový prstenec se dnes neštípná, ale pomocí malé cirkulárky se rozřeže na jednotlivé dílky, jejichž průřez má charakteristické kónické zúžení. V připraveném polotvaru se vyvrtají otvory pro zavěšení či uchycení koleček. S kompletací vypomáhá manželka a vnuk, budoucí pokračovatel v rodinné tradici.





Ladislav Chládek
Výprachtice 58
561 34 Výprachtice
Tel. 737 467 857